

С Т А Н О В И Щ Е

От: **доц. д-р Светла Богданова Бонева**

Университет за национално и световно стопанство,
Факултет „Международна икономика и политика“,
Катедра „Международни икономически отношения и бизнес“
Научна специалност 05.02.10 „Световно стопанство и МИО“
Професионална направление 3.8. „Икономика“

Относно: конкурс за **професор** по научна специалност 3.8. в БСУ.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на Центъра за икономически и управленски науки на БСУ: Конкурс за професор по професионално направление 3.8 Икономика (Световно стопанство, МИО и Поведенческа икономика), обявен в ДВ, бр. 55 / 15.07.2022 г.

Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № РД – 176/07.09.2022 г. на Ректора на БСУ.

2. Кратка информация за кандидата в конкурса

Кандидат по конкурса е Доцент д-р Диана Съботинова Младенова, преподавател на ОТД в Бургаски свободен университет.

Доц. д-р Диана Съботинова Младенова получава висшето си образование в Университета за национално и световно стопанство, гр. София, където следва и се дипломира в три специалности – Социално-икономическо планиране, Икономическа журналистика и Теория и практика на специализирания превод – английски език. В периода 2009-2012 г- е докторант към Института за икономически изследвания при БАН, гр. София, като успешно защитава дисертационен труд на тема „Макроикономически последици от застаряването на населението“ по научна специалност 05.02.03 – Народно стопанство. От 1994 г. е хоноруван асистент, а от 2001 г. редовен асистент в Бургаския свободен университет, където от 2016 г. е избрана за доцент в направление 3.8 Икономика (Световно стопанство, МИО и международна търговска политика) в Центъра за икономически и управленски науки.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

3.1. Изпълнение на количествените изисквания

Съгласно разписаните нормативни изисквания, Доц. д-р Диана Съботинова Младенова изпълнява и преизпълнява изискванията както следва:

Показател 1: Дисертационен труд – 50 т. (изискване 50 т.)

Показател 3: Хабилизационен труд – монография – 100 т. (изискване 100 т.)

Сума от показателите от 4 до 10: 360 т. (изискване 200 т.)

Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 70 т.

Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 185 т.

Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 105 т.

Сума от показателите от 11 до 13: 110 т. (изискване 100 т.)

Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове – 15 т.

Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране – 50 т.

Цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране – 45 т.

Сума от показателите от 14 до 21: 115 т. (изискване 100 т.)

Участие в национален научен или образователен проект – 15 т.

Участие в международен научен или образователен проект – 20 т.

Публикувани университетски учебници – 80 т.

3.2. Изпълнение на качествените изисквания

По отношение на качествените изисквания за заемане на академичната длъжност, за която е обявен конкурса, кандидатът доц. д-р Диана Съботинова Младенова изпълнява изискванията и е представила на научното жури за оценка:

1 монография

5 статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация

19 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

8 студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

2 учебника

6 електронни курса

Представената научна продукция свидетелства, че кандидатът притежава отлична професионална подготовка, познава и цитира коректно основните български и чуждестранни литературни източници по темата на обявения конкурс, умело използва статистически и иконометрични методи за целите на научните си изследвания, като на тази база получава достоверни резултати, формулира аргументирани изводи и целесъобразни препоръки. Резултатите от научните изследвания на кандидата са оформени и представени ясно, прецизно и логично и могат да бъдат използвани от преподаватели, научни работници, експерти, консултанти и анализатори.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата

Доц. Съботинова преподава следните дисциплини: Световна икономика, Международни икономически отношения, Поведенческа икономика, Глобална икономика, Икономика, Поведенческа икономика в здравеопазването. Справката за аудиторна заетост показва, че в периода от 2016 г. досега тя има учебно-преподавателска заетост от общо 2103 часа. За целите на учебната дейност е изготвила пет курса, които са разработени и представени в платформата за електронно обучение на Бургаския свободен университет.

Доц. Съботинова проявява особена активност в областта на международния обмен по програма Еразъм+ (посещава с учебна цел университети в Унгария, Хърватия, Португалия, Турция и Полша). За учебно-педагогическата дейност на доц. Съботинова говори фактът, че

двукратно получава специално отличие за подпомагане на научните разработки на студентите, участващи в конференцията за студентско научно творчество и за тяхното отлично представяне и класиране (през 2015 г. и 2022 г.).

Справката от анкетните проучвания за последните шест години за доц. Съботинова показва изключително висока оценка на студентите: осреднена оценка за методика на преподаване 3,81 (от 1 до 4) и обща оценка от 5,82 (от 2 до 6).

5. Кратка характеристика на представените научни трудове/публикации

От справката за научноизследователската дейност на доц. Съботинова е видно, че основната част от научните ѝ публикации са от областта на конкурса, а именно „Световно стопанство, МИО и поведенческа икономика“. Монографичният ѝ труд е посветен на проблематиката на международното производство, учебникът е по проблемите на поведенческата икономика, голяма част от научните статии и доклади са свързани пряка с тази тематика.

В представените за рецензиране научни трудове на доц. Съботинова се открояват няколко области на научни приноси.

Първата област на приносите е свързана с монографичния труд на кандидата и тя е в сферата на международната икономика. В този труд е направен анализ на международното производство – систематизирани са теориите за международното производство, направена е характеристика на многонационалното предприятие като субект на контрол върху международното производство и на преките чуждестранни инвестиции като най-важен инструмент за формиране на международното производство. Дефинирана е терминологията и е направена периодизация на формите на международното производство. Разгледана е дейността на многонационалните предприятия и противоречивите последици от нея за икономиките на инвестиращите и приемащите страни. Посочени са факторите, които влияят върху съвременните тенденции в развитието на международното производство. Очертани са мегатенденциите и са анализирани трансформациите на международното производство – решоринг, диверсификация, регионализация и репликация.

Втората област на научните приноси е свързана с проведено изследване на българската култура и организационно лидерство. Създаден е профил на обществената култура и профил на организационното лидерство, възприемано като ефективно в тази култура. Потвърдена е хипотезата, че културата предсказва ефективно предсказва ефективното лидерство. Изследването допринася за научната дискусия за ефектите на културата върху лидерството и за анализа на поведението на мениджърите в България. Въз основа на резултатите от емпиричното изследване се стига до разкриване на лидерското поведение, което се възприема като ефективно в българското общество.

Третата област на приносите се очертава в проведено емпирично изследване за измерване на Индекса на брутно национално щастие (GNH Index) по методиката, използвана от Centre for Bhutan Studies. Адаптираната методика и нейното тестване, което е първо в България, прилага инструмент за измерване на многомерен индекс на щастие, формиран от девет области (психологическо благосъстояние, здраве, използване и баланс на времето, образование, културно разнообразие и устойчивост, добро управление, жизненост на общността, екология, култура, образование и жизнен стандарт). Индексът на брутно национално щастие намира редица приложения и може да бъде използван от правителството за повишаване на субективното благосъстояние на населението.

Четвъртата област на приносите е в анализа на данни за възприемането на ролите на половете в българския бизнес мениджмънт, които разкриват високата равнопоставеност между половете в България и показват значимостта на това явление за бизнес практиките и за икономиката като цяло. Открит е конфликтът, пред който са изправени жените професионалисти – между това да отговарят на социалните очаквания относно жените и да

действат уверено и ефективно в своите организации. Разкрива се как нашата култура все още очаква от жените да се държат като по-нежен, по-подкрепящ и по-сътруднически пол.

Петата област на приносите е свързана с проучване на икономическото въздействие на пандемията. Анализирани са непосредствените последици от пандемията от коронавирус от 2019-2020 г. – прекъсване на глобалните вериги на доставките поради затваряне на големите производства; нарастване на работата онлайн, автоматизацията и електронната търговия; затваряне на границите и ограничаване на транспорта; ограничаване на износа на медицински доставки и храни. Открити са възможностите за засилване на регионалната интеграция – подпомагане на регионалните вериги на доставките в стратегически сектори и намаляване на регионалната уязвимост към външни шокове. Посочен е основният проблем, пред който ще се изправи пазарът на труда след пандемията – преодоляване на несъответствията на пазара на труда е потенциално различните възможности за справяне в различните страни.

Шестата област на приносите изследва как застаряването на населението променя междупоколенческите трансфери и води до дискриминация на възрастните жени на пазара на труда. Обосновано е значението на междупоколенческите трансфери, които имат потенциала да оказват значително влияние върху благосъстоянието, неравенството и икономическия растеж. Посочена е причината, която стои в основата на дискриминацията на възрастните жени на труда и са предложени мерки за увеличаване на заетостта сред възрастните жени.

Седмата област е свързана с теорията за полицентричното управление на Елинор Остром, която е представена за първи път на българската аудитория. Изследванията на Елинор Остром за управлението на ресурсите за общо ползване и публичните блага водят до разработването на нова теория, която обяснява явления, които не се вписват в дихотомията на държавата и пазара. Подчертано е заключението, че при полицентрично управление на глобалните ресурси за общо ползване е нужно сътрудничеството на множество публични и частни организации на различни равнища, за да могат те съвместно да въздействат върху колективните разходи и ползи. Представена е новата теория за организацията на управлението на системи в кръговата икономика за устойчиво и колективно използване на частните ресурси.

Осмата област на приноси проследява и систематизира историята на идеята за гарантиран доход, чиито исторически корени са три: идеята за минимален доход, идеята за безусловна еднократна помощ и идеята за безусловен базов доход. Представени са доводите в подкрепа на идеята за гарантиран доход, характеризирани са различните предложения за гарантиран доход, обяснени са моделите и е направен критичен анализ на идеята. Направен е изводът, че наличието на гарантиран доход не е достатъчно условие за удовлетворяването на целия спектър от колективни и публични отговорности на обществото за осигуряване на благосъстоянието на населението.

Деветата област на приноси е в разработването на учебник по поведенческа икономика, който дефинира понятията, систематизира историята, дебатите и методите на поведенческата икономика. Търси отговор на въпроса как поведенческата икономика може да се използва от икономическата политика, за да се помогне на хората да вземат по-добри решения. Показва как поведенческата икономика може да доведе до подобряване на дизайна на институциите и промяна на поведението чрез побутване и архитектура на избора.

6. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидатите

Основните научни и научно-приложни приноси на кандидатката са адекватни на академичната длъжност, за която е обявен конкурса. Те могат да бъдат обобщени в 9 области:

1. Анализ на международното производство – теории, международно предприятие, еволюция и тенденции.
2. Емпирично изследване на българската култура и организационно лидерство.
3. Емпирично изследване за измерване на Индекса на брутно национално щастие.
4. Анализ на данните за възприемането на ролите на половете в българския бизнес мениджмънт.
5. Проучване на икономическото въздействие на пандемията.
6. Изследване на въздействието на застаряването на населението върху промените в между-поколенческите трансфери и дискриминацията на възрастните жени на пазара на труда.
7. Представяне на теорията за поли-центричното управление на Елинор Остром.
8. Проследяване и систематизиране на историята на идеята за гарантиран минимален доход.
9. Разработване на учебник по поведенческа икономика.

7. Основни критични бележки и препоръки към всеки кандидат поотделно

Нямам съществени критични бележки по отношение на предоставените ми за рецензия материали. Имам една препоръка – кандидатката по конкурса да обмисли възможността да преведе (след приключването на конкурса за заемане на академичната длъжност) на английски език и да публикува в подходящи чуждестранни издания своите публикации, които към момента на конкурса е представила на български език. По този начин те също ще намерят по-голяма аудитория и ще получат по-висока цитируемост.

8. Заключение

Представените от доцент д-р Диана Съботинова Младенова документи и научна продукция във връзка с конкурса за заемане на академичната длъжност **ПРОФЕСОР**, обявен от БСУ, покриват необходимите изисквания за заемане на посочената академична длъжност. Не са открити доказателства и няма установени сигнали за нарушаване на авторски права на други изследователи към момента на изготвяне на становището. Публикациите на кандидата представляват оригинални и актуални научни изследвания, авторът има добър език и стил, анализирал е значителен обем научна литература, обоснова добре своите позиции, заключения и препоръки.

Всичко това ми дава основание да гласувам убедено „ЗА“ присъждането на академичната длъжност **ПРОФЕСОР** на доцент д-р Диана Съботинова Младенова.

10.10.2020 г.

Гр. София

Подпис: ..... *С.Бонева* .....

(Доц. д-р Светла Бонева)